

УДК 615.825-051:[378.016:811.124]
DOI https://doi.org/10.32782/NSER/2024-5.06

ЛАТИНСЬКА МОВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ

Павелків Катерина Миколаївна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID ID: 0000-0002-9112-2542
Researcher ID: W-3166-2018

Статтю присвячено проблемі підготовки майбутніх фізичних терапевтів засобами навчальної дисципліни «Латинська мова і медична термінологія».

Вирізняє педагогічний потенціал латинської мови в освітньо-культурному розвитку Європи та України. Акцентовано увагу на її використанні українськими державотворцями, філософами, освітянами впродовж XIII–XIX століть. Окреслено можливості її практичного використання в професійній діяльності майбутніми фізичними терапевтами.

Схарактеризовано три терміносистеми латинської мови: анатомічну, клінічну, фармацевтичну, кожна з яких представлена низкою лексичних і граматичних вправ. Зазначено, що вивчення термінології забезпечує розвиток як спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, так і дисциплінарної термінологічної, яка, зі свого боку, позитивно впливає на формування термінологічної грамотності майбутнього фізичного терапевта, а також сприяє підвищенню його конкурентоспроможності на ринку праці. Визначено чотири етапи її формування: 1) формування знань і вмій утворювати граматичні та словотвірні моделі, характерні для термінології в галузі охорони здоров'я; 2) формування здатності до клінічного мислення, уміння правильно поставити діагноз; 3) формування уміння випишувати рецепти й виявляти частотні сегменти в назвах лікарських засобів; 4) формування вміння сприймати та використовувати нові професійні терміни в галузі охорони здоров'я.

Підсумовано, що від уміння правильно формулювати в усному й писемному мовленні фахову та вузько спеціалізовану інформацію, вільно володіти професійною мовою залежить здатність майбутнього терапевта провадити безпечну для пацієнта / клієнта практичну діяльність з фізичної терапії та ерготерапії.

Ключові слова: латинська мова, професійна підготовка, майбутні фізичні терапевти, терміносистема, професійна термінологічна грамотність.

Pavelkiv K. M. Latin in the training of future physical therapists

The article is devoted to the problem of training future physical therapists by means of the discipline “The Latin Language and Medical Terminology”.

The pedagogical potential of the Latin language in the educational and cultural development of Europe and Ukraine is outlined. Attention is focused on its use by Ukrainian statesmen, philosophers, and educators during the 13th–19th centuries. The possibilities of its practical use in the professional activity of future physical therapists are outlined.

Three terminology systems of the Latin language are characterised: anatomical, clinical, pharmaceutical, each of which is represented by a number of lexical and grammar exercises. It is noted that the study of terminology ensures the development of disciplinary terminological competence, which in its turn contributes to the formation of terminological literacy of the future physical therapist and also helps to increase its competitiveness in the labour market. The stages of its formation are defined: 1) development of knowledge and skills to form grammatical and word-formation models typical of healthcare terminology; 2) development of clinical thinking skills, ability to make a correct diagnosis; 3) development of the ability to write prescriptions and identify frequency segments in the names of medicines; 4) development of the ability to perceive and use new professional terms in the field of healthcare.

It is summarised that the ability of a physical therapist to carry out the practice of physical therapy and occupational therapy in a safe way for the patient/client depends on the ability to formulate professional and highly specialised information in oral and written speech and to be fluent in professional language.

Key words: Latin language, professional training, future physical therapists, terminology system, professional terminological literacy.

Постановка проблеми. Підготовка кваліфікованих працівників відповідного рівня та профілю, компетентних у своїй спеціальності (спеціалізації) і конкурентоспроможних на ринку праці, – одне з найважливіших завдань сучасних закладів вищої освіти. Професійна підготовка майбутніх фахівців здійснюється відповідно до нормативно-правової бази з питань вищої освіти та нормативних документів кожного окремо взятого закладу вищої освіти.

Відправною точкою у здійсненні якісної професійної підготовки фізичних терапевтів є Закони України «Про вищу освіту» (2014), «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (2021), а також Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» спеціалізації 227.01 «Фізична терапія» (2024). Зокрема, у Стандарті визначено об'єкти вивчення й діяльності фізичного терапевта, цілі, методи, методики та технології навчання, перелік компетентностей, яких повинен набути випускник закладу вищої освіти за вище окресленою спеціальністю, нормативний зміст підготовки тощо [9].

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Аналіз низки психолого-педагогічних джерел засвідчує, що саме поняття «професійна підготовка», а також різні його аспекти висвітлюються в наукових дослідженнях сучасних вітчизняних вчених. Наприклад, Л. Волошко [3], Н. Чепурна [11] розглядають це поняття з позиції компетентнісного підходу; А. Антонюк, Т. Янченко – з позиції особистісно орієнтованого й технологічного. Проблема професійної підготовки фахівців реабілітаційної сфери досліджується Ю. Арешіною, Н. Авраменко, О. Беспаловою [1]. Вчені О. Бісмак, А. Вовканич, Н. Белікова, Ю. Лянна [4] вивчають професійний аспект цієї проблеми в контексті упровадження Європейського досвіду з урахуванням його відповідності вітчизняній нормативно-правовій базі. У контексті нашого дослідження варті уваги також наукові доробки Г. Войтович, Я. Бердран [5], які висвітлюють проблеми викладання окремих навчальних дисциплін у професійній підготовці майбутніх фізичних терапевтів.

З огляду на те, що у Великому тлумачному словнику сучасної української мови поняття «підготовка» тлумачиться як «запас знань, навичок, досвіду, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» [2, с. 1361], вважаємо важливим розкрити особливості викладання латинської мови як професійної у процесі підготовки фізичних терапевтів. Окремі аспекти цієї проблеми вже висвітлені в працях С. Тихолаз, Г. Михайлюк, В. Ратова [10], Л. Дмитрук, В. Дмитрук, А. Буженко, І. Буженко, Ж. Буженко, І. Стратейчук [4] та ін. Проте мало дослідженою є проблема викладання саме латинської мови як професійної у підготовці

майбутніх фізичних терапевтів, особливо її методичний аспект.

Мета статті – вирізнити педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Латинська мова і медична термінологія» у професійній підготовці фізичних терапевтів; розкрити методичні аспекти викладання латинської мови як професійної для фахівців цієї спеціальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація 227.01 «Фізична терапія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація бакалавр терапії і реабілітації за спеціалізацією фізична терапія (2024) [7], здобувачами освіти психолого-педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету вивчається низка фахових дисциплін, серед яких і «Латинська мова і медична термінологія», яка належить до дисциплін державного компонента закладу вищої освіти на першому (бакалаврському) ступені вищої освіти та є важливою складовою фахової підготовки майбутніх фізичних терапевтів.

Мета дисципліни полягає у формуванні в майбутніх фізичних терапевтів професійної компетентності, що передбачає оволодіння ними латинською мовою як засобом набуття знань із медичної термінології; оволодіння знаннями про будову латинської мови, її систему, особливості функціонування окремих мовленнєвих моделей і структур; виявлення подібностей та розбіжностей в українській мові, розвиток комунікативних здібностей здобувачів освіти, їх пам'яті (слухової та зорової, оперативної та тривалої), уваги (довільної та мимовільної), логічного мислення, вольових якостей, пов'язаних із досягненням прогресу в освітній та майбутній професійній діяльності; збагачення духовного світу, розширення їх світогляду, кола знань про специфіку професійного та ділового спілкування; підготовці фахівців, здатних у своїй майбутній професійній діяльності усвідомлено й вільно користуватися професійною латинською термінологією, що забезпечить їх конкурентоспроможність на вітчизняному, європейському та міжнародному ринках праці [8].

Завдання: засвоєння майбутніми фізичними терапевтами фонетичної та орфоепічної системи латинської мови, оволодіння ними елементами латинської граматики (системою відмінювання, правилами узгодження прикметників з іменниками, відмінюванням дієслів тощо), оволодіння медичною термінологією латинського походження для діагностування різних захворювань, визначення оптимальних методів обстеження та лікування хворих; вивчення основ медичної термінології в трьох її підсистемах: анатомічній, клі-

нічній та фармацевтичній; формування навичок професійного спілкування та взаємодії із спеціалістами, партнерами, пацієнтами та їхніми родичами [8].

На вивчення дисципліни відводиться 3 кредити, з яких 30 годин практичних занять, 60 годин – самостійної роботи. Зміст навчальної дисципліни розкривається у двох логічно пов'язаних модулях, які підпорядковані окресленим у робочій програмі меті, завданням і передбачають формування загальних і фахових компетентностей, програмних результатів навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Фізична терапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація 227.01 «Фізична терапія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація бакалавр терапії і реабілітації за спеціалізацією фізична терапія.

Відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» майбутні фізичні терапевти повинні засвоїти лексико-граматичний мінімум, необхідний для читання й розуміння спеціальних текстів латинською мовою (містить 900 лексичних і словотвірних одиниць активного вокабуляру, в т. ч. ненаслідувальні та похідні латинські терміни, грецькі кореневі й афіксальні терміноелементи); основні частини латинської мови (іменник, прикметник, дієслово, числівник, прийменник) та їх мовленнєвий взаємозв'язок; навички перекладу медичної термінології (анатомічні, клінічні, фармацевтичні терміни) з української мови на латинську і з латинської на українську [8].

Важливим у професійній підготовці майбутніх фізичних терапевтів є формування у них мотивації та інтересу до вивчення навчальної дисципліни. Цьому сприяє вступна лекція «Роль і значення латинської мови у розвитку європейської культури і науки», у якій чільне місце займає інформація щодо використання латинської мови державотворцями українських земель ще в XI–XII ст. Наприклад, уся канцелярія Галицько-Волинського князівства (перша половина XIII століття) велася лише латинською мовою.

Активне послуговування латинською мовою припадає на XVI–XVII ст. Це був період розквіту науки і літератури, зародження культурно-просвітницького руху. Цією мовою уклалися важливі політичні документи. Латиною писали свої твори голландський філософ Спіноза, англійський вчений І. Ньютон, польський астроном М. Копернік, французький фізик, філолог, фізіолог Р. Декарт, чеський педагог Я. Коменський, гуманіст доби Відродження, англійський філософ Ф. Бекон, ботанік К. Ліней, український філософ і поет Г. Сковорода, професор риторики та політики, церковний діяч і письменник, ректор

Києво-Могилянської академії Ф. Прокопович. Наприклад, у Києво-Могилянській колегії студентів зобов'язували розмовляти латинською мовою «...і в класах, і в житлових кімнатах, і на самих вулицях, – словом, скрізь, де тільки могли зійтися один з одним» [5; 6]. Цією мовою українські студенти здобували освіту і в західноєвропейських університетах. Учені всього світу продовжували писати латиною свої наукові роботи аж до XIX ст.

В українській мові й донині активно вживаються слова латинського походження: *studere* – вчитися; *praeparare* – готувати; *audire* – аудиторія; *ausultare* (аускультация) – вислуховувати; *repetere* (репетитор) – повторювати; *signare* – (сигнатура) – позначати; *colloquium* – колоквіум, розмова, бесіда; *lectio* – лекція, читання; *docere* – доцент, навчати; *professor* – професор, наставник; *N. B.* (Nota bene!) – зверни увагу; *P.S.* (Post scriptum) – після написаного тощо.

Разом із висвітленням ролі латинської мови в історії світової культури звертається увага на її лаконічність, виражену в латинських сентенціях, афоризмах, сталих виразах. До них належать, наприклад, загальновідомі афоризми, що приписуються:

– грецькому лікарю Гіппократу: *Ars Longa. Vita brevis est* – «Життя коротке. Мистецтво вічне»; *Noli nocere* – «Не нашкодь»; *Solus aegroti suprema lex medcorum* – «Благо хворого – найвищий закон лікарів»;

– Юлію Цезарю, який промовив *Alea iacta est* – «Жереб кинутий» під час переходу прикордонної річки Рубікон; його лаконічне послання Сенату після перемоги над царем Франком: *Veni vidi vici* – «Прийшов, побачив, переміг»;

– Гесіоду *Vox populi – vox dei* – «Голос народу – голос божий»; *Si vis pacem para bellum* – «Хочеш миру – готуйся до війни»;

– римському оратору і письменнику Цицерону: *Non tam praeclarum mest scire Latine, quam turpe nescire* – «Не так почесно знати латину, як ганебно не знати її»;

– загальновідомі афоризми *Aduiatur et altera pars* – «Хай буде вислухана й інша сторона»; *Finis coronat opus* – «Кінець – справі вінець».

Окрім багатомовної мудрості, закладеної в цих афоризмах, їх запам'ятовування дуже корисне і для вивчення граматики. По-перше, вивчаються нові слова, по-друге, у пам'яті відкладаються граматичні явища, на основі яких і побудований афоризм. Наприклад, завчаючи афоризм *Per aspera ad astra* – «Через терни – до зірок», здобувач запам'ятовує, що: 1) у прикметнику *asper* – **e** належить до основи і не випадає за відмінювання; 2) «зірка» по-латині не *astra*, *-ae f*, *a astrum*, *-i n*; 3) – **ad** вимагає після себе знахідного відмінка; 4) згідно з правилами, середній рід у другій відміні в знахідному відмінку має закінчення **-a**.

Отже, знання латинських афоризмів не лише збагачує словниковий запас майбутніх фізичних терапевтів, а й сприяє розвитку їх філологічної грамотності, професійних і фахових компетентностей.

Для фахівців спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація 227.01 «Фізична терапія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація бакалавр терапії і реабілітації за спеціалізацією фізична терапія, професійна мова формується із системи термінів, тому навчальна дисципліна «Латинська мова з медичною термінологією» передбачає вивчення майбутніми фізичними терапевтами термінів з анатомії та фізіології людини (назви органів людини і їх місцезнаходження в організмі людини; терміни, що описують їх розмір, форму, особливості функціонування тощо); термінів, що використовуються в клінічній та фармацевтичній терміносистемах. Саме тому оволодіння латинською медичною термінологією ґрунтується на вивченні її трьох підсистем: анатомічної, клінічної та фармацевтичної.

Анатомічна терміносистема використовується для позначення органів та їх взаємного розташування: *musculus* – м'яз; *ligamenta* – зв'язки; *ventralis* – черевний; *arteria* – артерія; *superficialis* – поверхневий; *distalis* – дистальний; *externus* – зовнішній; *internus* – внутрішній; *cranialis* – черепний. Анатомічні терміни вивчаються за системами тіла людини: *будова черепа* (*cranium* – череп, *osfrontale* – лобова кістка, *ostemporale* – скронева кістка, *osparietale* –тім'яна кістка, *osoccipitale* – потилична кістка, *oszygomaticum* – потилична кістка, *osophtalmicum* – очна кістка, *osnasale* – носова кістка, *maxilla* – верхня щелепа, *mandibula* – нижня щелепа); *кісткова система* (*clavicula* – ключиця, *scapula* – лопатка, *sternum* – грудина, *columnavertebralis* – хребетний стовп, *vertebra* – хребець, *costa* – ребро, *thorax* – грудна клітка, *manus* – кисть руки, *radius* – променева кістка, *ulna* – ліктьова кістка, *pelvismajor* – великий таз, *pelvisminor* – малий таз, *tibia* – великогомілкова кістка, *fibula* – малогомілкова кістка); *травна система* (*ventriculus* – шлунок, *esophagus* – стравохід, *pancreas* – підшлункова залоза, *duodenum* – дванадцятипала кишка, *rectum* – пряма кишка, *caecum* – сліпа кишка, *ileum* – клубова кишка, *colon* – ободова кишка, *intestinumcrassum* – товста кишка, *hepar* – печінка, *vesicafellea* – жовчний міхур); *дихальна система* (*bronchus* – бронх, *trachea* – трахея, *pulmo* – легені, *pulmodexter* – права легеня, *pulmosinister* – ліва легеня, *pleura* – плевра); *серцево-судинна система* (*cor* – серце, *atriumcordis* – передсердя, *myocardium* – міокард, *серцевий м'яз*); *сечостатева система* (*ren* – нирки, *vesicaurinary* – сечовий міхур, *ovarium* – яєчник, *uterus* – матка); *нервова система* (*cerebrum* – великий головний мозок, *cerebellum* – мозочок) [5].

Клінічна терміносистема використовується в клінічній практиці: *diagnosis* – короткий висновок про захворювання – діагноз; *chirurgicam operationem* – фізичний вплив на тканину – хірургічна операція; *sanguinem* – кровотеча; *tussis* – кашель; *inflammatio* – запалення; *primarius* – первинний; *tumor* – пухлина; *malignus* – злоякісний тощо. Відмінність цієї терміносистеми від анатомічної полягає в тому, що її термінологічну базу становлять слова грецького походження. Структурною одиницею є терміноелемент. У процесі засвоєння граматики латинської мови в контексті цієї терміносистеми здобувачі освіти навчаються розшифровувати значення термінів і утворювати їх відповідно до поданого значення. Цьому сприяють такі традиційні вправи: визначити терміноелементи у складі терміна та його значення загалом; дописати відсутній терміноелемент; утворити однокореневі терміни в поданих словах та ін.

Фармацевтична терміносистема відображає назви лікарських форм, речовин, препаратів, лікарських рослин: *solution* – рідка лікарська форма, у перекладі – розчин; *tabuleta* – тверда лікарська форма, або інакше – таблетка; *unguentum* – лікарська форма, призначена для зовнішнього застосування, – мазь; *extractum* – концентрована витяжка – екстракт; *tinctura* – спиртовий витяг із рослинної сировини – настоянка; *leonurus* – пустирник; *valeriana* – валеріана; *tinctura valerianae* – настоянка валеріани тощо.

Зазначені вище терміносистеми вирізняються лексико-граматичними особливостями, тому в цьому контексті принцип системно-термінологічного навчання є найбільш ефективним. З огляду на те, що до кожного терміна висувуються два основні правила: точність визначення і лінгвістична правильність, то на кожну тему майбутні фізичні терапевти створюють українсько-латинські та латинсько-українські вокабуляри-мінімуми. Це допомагає їм на якісному рівні засвоїти лексико-граматичний мінімум латинської мови, будувати професійні фізично-терапевтичні однослівні й багатослівні терміни, перекладати їх по пам'яті на українську мову. Інакше кажучи, при цьому формується здатність використовувати на практиці лінгвістичний понятійно-категоріальний апарат, прийнятий у середовищі фахівців.

Крім цього, вивчення термінології забезпечує розвиток дисциплінарної термінологічної компетенції, яка, зі свого боку, позитивно впливає на формування термінологічної грамотності майбутнього фізичного терапевта. Етапи її формування: 1) формування знань і вмінь утворювати граматичні та словотвірні моделі, характерні для термінології в галузі охорони здоров'я; 2) формування здатності до клінічного мислення, уміння правильно поставити діагноз; 3) формування вміння

виписувати рецепти й виявляти частотні сегменти в назвах лікарських засобів; 4) формування вміння сприймати та використовувати нові професійні терміни в галузі охорони здоров'я.

Терміни засвоюються в процесі вивчення частин мови: іменника, прикметника, дієслова, числівника, а також членів речення: означення, додатка, обставини тощо. Оскільки в граматиці латинської та української мови спостерігається розбіжність, то досить часто майбутні фізичні терапевти допускають помилки. Наприклад, під час узгодження іменників з прикметниками типовою помилкою є неправильно підібране закінчення. Це відбувається тому, що, по-перше, здобувачі освіти допускають помилки у визначенні роду, числа та відмінка іменника, по-друге, оскільки означення є узгодженим, вони часто вживають однакові закінчення як для іменника, так і для прикметника. Тому слід акцентувати увагу на тому, що закінчення в них не завжди збігаються, а для міцного засвоєння цього граматичного явища можна запропонувати низку вправ. Наприклад:

1) дописати закінчення, поставити терміни в Gen. sing., перекласти на українську мову словосполучення: *ligamentum longitudinal, anter...* (*ligamentum longitudinalis anterioris*), *spina tympanic. min...* (*spina tympanica minor*) тощо (при цьому велику увагу слід приділити іменникам і прикметникам, які вживають у рецептурних прописах і стандартних рецептурних формулюваннях);

2) узгодити прикметники першої групи з іменниками, перекласти їх на українську мову: 1) *brachium, i n (sinister, tra, trum)*; 2) *oculus, i m (dexter, tra, trum)*; 3) *aorta, ae f (thoracicus, a, um)*; 4) *ductus, us, m (venosus, a, um)*; 5) *musculus, i m (longus, a, um)*; 6) *porus, us, m (externus, a, um)*; 7) *nervus, i m (trans versus, a, um)*; 8) *facies, ei f (externus, a, um)*; 9) *arcus, us m (zygomaticus, a, um)*; 10) *processus, us m (transversus, a, um)*;

3) узгодити прикметники другої групи з іменниками, перекласти їх на українську мову: 1) *arcus, us m (medialis, e)*; 2) *musculus, i m (occipitalis, e)*; 3) *facies, ei f (dorsalis, e)*; 4) *labium, i n (sacralis, e)*; 5) *ligamentum, i n (intercostalis, e)*; 6) *ductus hepaticus (communis, e)*; 7) *fascia, ae f (cervicalis, e)*; 8) *arteria, ae f (temporalis, e)*; 9) *plexus, us m (sacralis, e)*; 10) *vena gastrica (brevis, e)*;

4) знайти помилки в термінах, виправити та перекласти їх на українську мову: *tuberculum dorsalis radii* (правильна відповідь – *tuberculum dorsale radii*), *facies vertebrae cervicale* (правильна відповідь – *facies vertebrae cervicalis*);

5) перекласти та поставити в Gen. sing. словосполучення: «передній альвеолярний нерв» (правильна відповідь – *nervus alveolaris anterior*; Gen. sing. – *nervi alveolaris anterioris*), «дорсальна крижово-куприкова зв'язка» (правильна відповідь – *ligamentum sacrococcygeum dorsale*; Gen.

sing. – *ligamenti sacrococcygei dorsalis*), «права кисть» (правильна відповідь – *manus dextra*; Gen. sing. – *manus dextrae*);

6) утворити терміни, використовуючи всі відомі способи: *processus spinosus, vertebra, genu junctura, maxilla, etc.*;

7) розібрати терміни за їхнім складом: *caudo-ventrally; dorso-lateralis, nasi, plantaris etc.*

Такі вправи з граматики латинської мови не тільки полегшують майбутнім фізичним терапевтам процес запам'ятовування лексики, а й розвивають їх інтерпретаційні здібності, інформативний і духовний потенціал (звернення до античної літератури, екскурс в історію слова). Важливим під час вивчення граматики латинської мови є здійснення порівняльного аналізу граматичних категорій латинської мови з відповідними граматичними явищами в українській мові. Такий вид навчальної роботи сприяє оволодінню основами латинської граматики усвідомлено, а не лише шляхом механічного запам'ятовування.

Під час побудови багатослівних анатомічних термінів увагу майбутніх фізичних терапевтів акцентуємо на граматичній формі та позиції узгоджених і неузгоджених означень. Для правильного перекладу термінів формуємо таке навчальне завдання: здійснити аналіз граматичних форм запропонованих термінів, що складають анатомічну назву, зазначивши відмінок, число, рід та місце, яке вони займають у латинському терміні. Додатково зазначити групу прикметників. Наприклад: тильна – 3 (Nom-m 2-а група), венозна – 2 (Nom. Sing., m., 1-а група), дуга – 1 (No m Sing., m.), стопи – 4 (Ge n Sing., m.) – *arcus venosus dorsalis pedis*.

З огляду на те, що підготовка майбутніх фізичних терапевтів передбачає формування фахових компетенцій, ефективними є також вправи, згруповані нами у такий спосіб:

– вправи на формування стратегічних умінь – здогадатися значення слів, термінів і понять за контекстом, використовуючи такі прийоми, як синтез, порівняння, групування (забезпечують формування мовленнєвої компетенції);

– вправи на розвиток умінь сприймати інформацію із соціальних мереж (сприяють формуванню мовленнєвої, соціокультурної та інформаційної компетенції);

– вправи на засвоєння ідіом, термінології, структурування технічного тексту (впливають на формування мовленнєвої та соціокультурної компетенції).

Професійна підготовка майбутніх фізичних терапевтів засобами латинської мови відбувається поетапно: від простого до складного. Використання в навчальному процесі суб'єкт-суб'єктних моделей комунікації забезпечує формування окреслених в освітньо-професійній програмі «Фізична

терапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація 227.01 «Фізична терапія», галузі знань 22 охорона здоров'я, кваліфікація бакалавр терапії і реабілітації за спеціалізацією фізична терапія, компетентностей: інтегральної, загальних і спеціальних (фахових, предметних).

Висновки та перспективи подальших розвідок. Навчальна дисципліна «Латинська мова і медична термінологія» – важлива складова професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів. Вона спрямована на формування їх фахових знань і умінь, інтегральної та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, що відповідають Стандарту вищої освіти першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» спеціалізації 227.01 «Фізична терапія» (2024). Знання майбутніми фізичними терапевтами основ латинської граматики, медичної термінології та основного греко-латинського словотвірного фонду забезпечує їх професійну термінологічну грамотність, значно підвищуючи його загальнокультурний і професійний рівень, а також конкурентоспроможність на європейському та світовому ринку праці.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в дослідженні проблеми формування професійної компетентності майбутніх фізичних терапевтів засобами комп'ютерних технологій.

Література:

1. Арешина Ю., Авраменко Н., Беспалова О. Професійна діяльність фахівця з фізичної терапії та ерготерапії: стаття. Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. *Педагогічні науки*. 2020. № 1 (68). С. 14–18.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250 000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ – Ірпінь : Перун. 2005. VIII, 1728 с.
3. Волошко Л. Б. Моделювання процесу формування професійної компетентності майбутніх фізичних терапевтів. URL: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fdeposit.nupp.edu.ua%2Fbitstream%2Fpolntu%2F7035%2F1%2F%25D0%25B2%25D0%25BE%25D0%25BB%25D0%25BE%25D1%2588%25D0%25BA%25D0%25BE%2520%25D0%25BB_2018%2520%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B0%25D1%2582%25D1%2582%25D1%258F.docx&wdOrigin=BROWSELINK (дата звернення: 12.09.2024).
4. Дмитрук Л. І., Дмитрук В. І., Буженко А. І., Буженко І. А., Стратійчук І. Б., Буженко Ж. В. Мова професійного спілкування. II навчально-методична конференція «Актуальні проблеми якісної підготовки медичних кадрів у надзвичайних умовах». Тези доповідей навчально-методичної конференції, м. Вінниця, 7 лютого 2024 року. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6495/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B7%20%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%A0%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=> (дата звернення: 12.09.2024).
5. Закалюжний М. М. Латинська мова : підручник для студентів біологічних спеціальностей вищих навчальних закладів [Текст] / М. М. Закалюжний. Київ : Либідь, 2003. 368 с.
6. Світлична С. І., Толок І. О. Латинська мова : підручник. Київ : Центр учбової літератури. 2017. 440 с.
7. Освітньо-професійна програма «Фізична терапія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація 227.01 «Фізична терапія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», кваліфікація бакалавр терапії і реабілітації за спеціалізацією фізична терапія. URL: https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/2024/op_2024_bak_227_ft.pdf (дата звернення: 22.11.2024).
8. Павелків К. М. Робоча програма навчальної дисципліни «Латинська мова і медична термінологія» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізація 227.1 «Фізична терапія». Рівне : РДГУ. 2024. 15 с.
9. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Терапія та реабілітація», спеціалізації 227.01. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/30-10-2024/227-terapiya-ta-reabilitatsiya-bakalavr-1541-vid-29-10-2024.pdf> (дата звернення: 22.11.2024).
10. Тихолаз С. І., Михайлюк Г. Т., Ратова В. Р. Латинська мова та медична термінологія як обов'язкова складова підготовки фахівців з фізичної терапії. II навчально-методична конференція «Актуальні проблеми якісної підготовки медичних кадрів у надзвичайних умовах». Тези доповідей навчально-методичної конференції, м. Вінниця, 7 лютого 2024 року. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6495/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B7%20%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%A0%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=> (дата звернення: 22.11.2024).
11. Чепурна Н. Понятійно-термінологічний апарат в реабілітаційній сфері. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnik_nayk_praz/2023/2/19.pdf (дата звернення: 12.09.2024).

References:

1. Arieshyna, Yu., Avramenko, N., & Bespalova, O. (2020). Profesiina diialnist fakhivtsia z fizychnoi terapii ta erhoterapii: stattia [Professional activity of a specialist in physical therapy and ergotherapy: an article]. *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedagogichni nauky*. No 1 (68). P. 14–18 [in Ukrainian].

2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]: 250 000 / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv: Irpin – Perun. 2005. VIII, 1728 p. [in Ukrainian].
3. Voloshko, L. B. Modeliuvannya protsesu formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fizychnykh terapevtiv [Modelling the process of forming the professional competence for future physical therapists]. Retrieved from: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fdeposit.nupp.edu.ua%2Fbitstream%2Fpolntu%2F7035%2F1%2F%25D0%25B2%25D0%25BE%25D0%25BB%25D0%25BE%25D1%2588%25D0%25BA%25D0%25BE%2520%25D0%25BB_2018%2520%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B0%25D1%2582%25D1%2582%25D1%258F.docx&wdOrigin=BROWSELINK (accessed 12.09.2024) [in Ukrainian].
4. Dmytruk, L. I., Dmytruk, V. I., Buzhenko, A. I., Buzhenko, I. A., Stratiichuk, I. B., & Buzhenko, Zh. V. Mova profesiinoho spilkuvannya [The language of professional communication]. II navchalno-metodychna konferentsiia “Aktualni problemy yakisnoi pidhotovky medychnykh kadriv u nadzvychainykh umovakh”. Tezy dopovidei navchalno-metodychnoi konferentsii, m. Vinnytsia, 7 liutoho 2024 roku. Retrieved from: <https://dspace.vnm.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6495/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B7%20%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%A0%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=> (accessed 12.09.2024) [in Ukrainian].
5. Zakaliuzhnyi, M. M. (2003). Latynska mova [The Latin language]: Pidruchnyk dlia studentiv biolohichnykh spetsialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv [Tekst] / M. M. Zakaliuzhnyi. Kyiv: Lybid, 368 p.
6. Svitlychna, Ye. I., & Tolok, I. O. (2017). Latynska mova [The Latin language]: Pidruchnyk. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. 440 p.
7. Osvitno-profesiina prohrama “Fizychna terapiia” dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 “Terapiia ta reabilitatsiia”, spetsializatsiia 227.01 “Fizychna terapiia” haluzi znan 22 “Okhorona zdorovia”, kvalifikatsiia bakalavr terapii i reabilitatsii za spetsializatsiieiu fizychna terapiia [The educational and professional programme “Physical Therapy” for the first (bachelor’s) level of higher education in the specialty 227 “Therapy and Rehabilitation”, specialisation 227.01 “Physical Therapy”, field of knowledge 22 “Health Care”, qualification Bachelor of Therapy and Rehabilitation with a specialisation in Physical Therapy]. Retrieved from: https://www.rshu.edu.ua/images/osvitni_programi/2024/op_2024_bak_227_ft.pdf (accessed 22.11.2024) [in Ukrainian].
8. Pavelkiv, K. M. Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny “Latynska mova i medychna terminolohiia” dlia zdobuvachiv vyshchoi osvity za spetsialnistiu 227 “Terapiia ta reabilitatsiia”, spetsializatsiia 227.1 “Fizychna terapiia” [Work programme of the discipline “Latin Language and Medical Terminology” for higher education students in the speciality 227 “Therapy and Rehabilitation”, specialisation 227.1 “Physical Therapy”]. Rivne: RDHU. 2024. 15 p. [in Ukrainian].
9. Standart vyshchoi osvity pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity haluzi znan 22 “Okhorona zdorovia”, spetsialnosti 227 “Terapiia ta reabilitatsiia”, spetsializatsii 227.01 “Fizychna terapiia” [Standard of higher education of the first (bachelor’s) level of higher education in the field of knowledge 22 “Healthcare”, speciality 227 “Therapy and rehabilitation”, specialisation 227.01 “Physical therapy”]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/30-10-2024/227-terapiya-ta-reabilitatsiya-bakalavr-1541-vid-29-10-2024.pdf> (accessed 22.11.2024) [in Ukrainian].
10. Tykholaz, S. I., Mykhailiuk, H. T., & Ratova, V. R. Latynska mova ta medychna terminolohiia yak oboviazkova skladova pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoi terapii [Latin language and medical terminology as a mandatory component of the training of physical therapy specialists]. II navchalno-metodychna konferentsiia. “Aktualni problemy yakisnoi pidhotovky medychnykh kadriv u nadzvychainykh umovakh”. Tezy dopovidei navchalno-metodychnoi konferentsii, m. Vinnytsia, 7 liutoho 2024 roku. URL: <https://dspace.vnm.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6495/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%A2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B7%20%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%A0%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=> (accessed 12.09.2024) [in Ukrainian].
11. Chepurna, N. Poniatiino-terminolohichni aparat v reabilitatsiinii sferi [The conceptual and terminological apparatus in the rehabilitation field]. Retrieved from: https://library.udpu.edu.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2023/2/19.pdf (accessed 12.09.2024) [in Ukrainian].